2.

SCAEVOLA LVCIDATVS.

SEV PARAPHRASIS AD LEGEM GALLVS: DIG. DE LIB. ET POSTVMIS.

AVCTORE
ANGELO SPANNOCCHIO
I. C. PATRITIOQ. SENEN.
Ac in Perillustri Schola Bonon. Iuris Ciuilis
Professore Primario.

BONONIAE, Apud Io. Rossium. MDXXCVII.
Curiae Archiepisc. & S. Inquisit. Concessu.

ILLVSTRISSIMIS
BONIFATIO ET ANTONIO CAETANIS.
S. P. D.
ANGELVS SPANNOCCHIVS. I. C. SENENSIS.

LACVIT *mihi ſemper ille ſtylus legum exponēdarum, quo fiat Legiſlatoris ipſius perſpicua ſententia; & minimùm recedatur à verbis. Hoc autem facilè præſtare ſolet, accurata & plena cuiuſq; loci Paraphraſis. Quo ſcribendi genere, optaui iam diu Pandectarum leges omnes elucidare, more minimè peruulgato: & multas quidem ex illis mihi videor explicuiſſe ad hanc vſq; diem; quas fortè publici iuris quandoq; faciam. In*

 terim

terim editurus Paraphrasim quam ad l. Gallus confeci; debeo vobis animi mei propensionem significare, quos vnicè diligo. Quis autem non diligeret Caetanam pubem; in qua velut herba fragrante, spes totius Reipub. videtur esse reposita? quis non amaret generosam istam animi vestri celsitudinem, cuius admiratione orbis prope iam vniuersus, nescio quid summum ac cæleste sibi de vestra virtute promittit? Accipite igitur vos à me munusculum hoc qualecunq; sit, ea hilaritate, ac benignitate, qua me ipsum prosequi soliti estis,

Et Scæuolam copiosius quàm anteà loquentem audite.

Dat. Bonon.

A. D. MDLXXXVII.

SCAE-

SCAEVOLA LVCIDATVS, SEV PARAPHRASIS

ad l.Gallus.Dig.de lib.& post.

Scæuola libro Sexto Quæstionum.

ETVSTISSIMO duodecim tabularum iure, tanta fuit apud Romanos testandi licētia; vt ne liberorum quidem oportuerit tunc haberi ratio; siuè nati iam essent siuè mox sperarentur: quin imò & exhæredari & pręteriri silentio potuerunt, qui eo iure potuerunt etiam occidi. Prudentum verò auctoritate paulatim receptum fuit, vt qui natum filium omitteret, inutiliter testaretur: quoniam hæc filio prærogatiua dabatur, vt omissus valere non sineret testamentum, si suus erat. Filia verò, & cæteri omnes liberi præter filium licet sui existerēt, omissi nihil testamento nocebāt; sed scriptis adcrescebant hæredibus: suis quidem in virilem, extraneis verò in dimidiam portionem. Credendum est autem ob id præcipuā fecisse Prudentes filiorum causam, quòd à Solone olim scriptū fuerat, *Cui voluerit quis, bona sua*

 dandi

dandi, nisi filios habeat, ius esto. Vnde mox Decemuiri videntur illud sumpsisse, *vti quisq; legaßit suæ rei, ita ius esto.* Sed & nondũm nati liberi, qui tamen sui essent etiam in ventre, siuè filij, siue nepotes, aut deinceps, eandẽ meruere prærogatiuam: vt qui eos omitteret; quamuis ritè ac solemniter, non tamen omninò cautè testaretur; pręteriti enim nascendo rumpebãt. Sed quia Prudentes tale periculũ parauerant testamentis, ijdem testatoribus prętitere remedium: liberum enim eo iure fuit prædictum euitare periculum; aut instituendo aut nominatim exhæredando filium natum, aut nasciturũ cuiuscunquè gradus, in suitate masculos, fœminas verò etiam inter cæteros adiecto legato. Tunc ergò cœpit pro testamentorũ solemnitate desiderari horum tantùmmodo liberornm institutio, vel exhęredatio. Et quamuis eadem in natis statim testamento proficeret, & illud planè muniret; in postumis tamen suis tunc tantum proficiebat cum mortuo iam testatore, nascerentur, & in hunc solum casum eam scribere cõcessum erat. Nequè id quidẽ malè, cum si viuo prodirent, facultas esset iterum testandi cau-

tius

tius, si quis maluisset. Et hæc fuerat quidem ciuilis obseruatio vt à facultate rumpendi arcerentur qui testamenti tẽpore sui erant; tàm nati quàm nascituri. Porrò autem tanta fuit eo ipso iure Ciuili, suitatis præstantia; vt quicunq; liberorũ dũ qs testabatur, sui nõ erant; fierent tamen ex casu sui post testamentum, vel nascendo, vel in locum sui succedendo, omnino testamentum euerterent: adeò quidẽ vt neq; institutionis aut exhęredationis remedio defenderetur. Nec enim eo iure licuit futurę suitatis præuidere casus, dum scribebatur elogium; neq; aduersus illos præmaturum adferre remedium. Quòcircà misera tũc erat testantium ferè omnium conditio: nam quandiu ius illud obtinuit, non potuere parentes propria testamenta munire aduersus postumos, qui sui erant, si viuis ipsis nascerentur; neq; aduersus postumos nepotes, quandocunquè prodirent in lucem; nequè itidem aduersus nepotes, ac deinceps iam natos liberos, quos alij pręcederent; quandocunq; viuentibus ipsis testatoribus in suorum iura venirent. Quia tamen pium erat, & naturæ cõsentaneum, vt nouissima morientium volun

tas seruàretur: quòd & lex XII. tab. cēsuerat, visum est posteà quibusdam veterem illam instituendi, exhęredandiue cautionem ad vetitos etiam casus extendere, vt possent parentes in futurum quoq; tempus suis prospicere testamentis, quamuis præmaturè, quamuis ominosè, quamuis in fraudē liberorū. Quæ res eò maiorem habuit æquitatem, quòd testandi negocium per se quidem grauissimum nō ità explicabatur comodè; vt passim & vbique posset quis eo se iterum implicare, quam quam cupidè vellet. Et primus sanè omnium

I. Gallus aquil. GALLVS AQVILIVS, Mutij Pontificis auditor, & Seruij Sulpitij præceptor magnæ vir auctoritatis, & cuius opera Populus (Roma adhuc libera) in cauendo non in decipiendo vtebatur; XII. tab. mentem, & æquitatis rationem amplexus: cœpit tàm cōsulendo, quàm interpretando testatoribus suadere, vt nepotes nondum natos, filio adhuc viuente excluderent à rumpendo; quod sanè tamquam præmaturè cogitatum ciuili iure nō licuit: sicq; paulatim induxit in forum, vt liceret testatoribus futurum hunc casum prospicere, quo nepos postumus suus fieri posset

&

& rumpere. Nec tamē omnino recessit Gallus à iure Ciuili Prudentum; quin potius illud aliqua saltem ex parte secutus est: nā quemadmodum sui tūc postumi instituti aut exhæredati rumpere vetabantur, si mortuo non si viuo testatore nascerentur: sic & Gallo placuit postumos non dum suos excludere; si contingeret eos nasci suos mortuo testatore non autem si eo viuente. Idquè similiter institutionis, aut exhęredationis ope; cuius ipse certam composuit, ediditq; formulam (quippè ꝙ noua res erat, & vulgari modo non poterat expediri) qua mediante casus ipse describeretur, quo testamentum iniquè periclitabatur: eamque formulam conceptis verbis in hunc modum edidit, *Si filius meus viuo me morietur, tunc si quis mihi ex eo nepos, siuequè neptis post mortem meam, in decem mensibus proximis, quibus filius moreretur; natus, nata erit, hæredes sunto.* Hęc autem cautio quia æquitatem habuit, & fuit Populo vtilis, statim recepta est vsu forensi: & non recepta solum; sed etiā interpretationibus, & extensionibus illustrata in hunc vsq; diem. Nonnulli. n. eam admittendam censent, non tantùm expresso casu Quidā recēs.

de

de morte filij, sed etiam si nihil de ea dicatur. Et scribatur simpliciter in hunc modum. *Si quis mihi nepos, siue quæ neptis, post mortẽ meã natus nata erit; esto.* vt sic proficiat tunc testa-

§ mento, quando casus iste contigerit quẽ ver-

Idem cre-dẽd. ba referunt: quod & mihi placet. Quamuis autem cautũ voluerit Gallus aduersus nepotem postumũ (de quo credẽdum est expressisse illum, quasi frequentius timeretur quàm pronepos) contenderem ego tamen sensisse ipsum & de pronepote; vt sic & proauus eadẽ cautione sibi contrà pronepotem prospiciat, non solum si mortuus sit iã filius viuatq; nepos, ex quo pronepos timeatur, quo casu re-

Sed & si. ctè dixerit *Si me viuo nepos decedat, tunc qui pronepos, &c.* Sed etiam è contra si mortuo nepote viuat filius & timeatur pronepos quo casu itidem rectè dixerit *Si me viuo filius decedat*

Num si. *tunc qui pronepos &c.* At verò si viuat vterquè s. filius & nepos, ex quo nasciturus timeatur pronepos; nunquid dicemus vtilem fore cautionem hunc in modum *Si me viuo filius & nepos decesserint, tunc qui pronepos &c.* Et qui-

Id sanè. dem hoc itidem admittendũ existimo; dum tamen hoc casu, turbato naturæ ordine, præ-

me-

moriatur nepos: tunc enim probè vtilis erit adhibita cautio; cum filius omnium primus ex iure ciuili ſupponat̃ inſtitutus in alia teſta menti parte, atquè ideò nequeat rũpere: con trà verò ſi prior filius decederet, teſtamentum in nepotẽ frangeretur viuentẽ, qui antè legem Velleam (de qua mox dicetur) non po terat declinari; ſed omnino ſuccedens in lo-lum patris ſui, rupturus erat, ſiuè omiſſus, ſiuè exhæredatus, ſiuè etiam inſtitutus fuiſſet. § Cæterum quia Gallus dũ exprimit de mor-te filij videtur ad naturalem reſpicere; quid di cemus ſi ciuilis acciderit, ſiuè occurratur nepoti, ſiuè pronepoti, ſecundum ea quæ diximus? Pone.n. dum nepoti occurritur naſcituro, ſi filius aquæ & ignis interdictione feriatur, ſi emancipetur: nunquid nepos auo mor tuo natus teſtamentum euertet ceu non com prehenſus in formula? Ponè itidem dum occurritur pronepoti, ſecundum ea quæ diximus, ſi nepos ipſe cum ſolus eſt, vel ſaltem prior ſi & filius viuat, à poteſtate patria liberetur emãcipatione, ſimiliter aut de porta tione: nunquid pronepos mortuo demũ pro auo natus videbitur excluſus à facultate rum

Et qd ſi tm̃.

pendi

pendi, quaſi venerit in iura ſuorum, aliter-
Hi eni. quam per mortem præcedentium? Certum
eſt.n.huiuſmodi caſus ad Velleam non per-
tinere; ſicut nequè alius vllus pertinebit, quo
naſcatur ſuus hęres quiſquam auo iam mor-
tuo: ſi quidem voluit ipſa, illos non rumpe-
re qui viuo teſtatore naſcātur. Sed neq; à Gal-
li formula videntur comprehendi, quæ natu
ralem exprimit mortē. Eſt nè ferendum igi
tur quòd hoc imminens teſtamento periculū
non habeat ex equitate remedium? Planè prò
bandum eſt, quòd omnes huiuſmodi caſus
tametſi verbis non contineantur, admitti ta-
men debeant ex Galli ſpiritu aut Velleę ſentē
tia, ad mortis ſimilitudinem; cum ſaltem ge-
neraliter induxerint vt ſibi teſtatores cauere,
poſſint à quocunquè rumpendi periculo; ni-
ſi.n.ita dicamus futurum erit vt plerunq; om
nis cautio deludatur, emergente caſu qui nō
§. Quid ſit verbis expreſſus. Ecce.n.ſi quis filium ha-
ſi qui beat apud hoſtes, & nepotem ex eo naſcitu-
fil. rū in Ciuitate timeat: quarè non induxit Gal
lus, quarè non admiſere Prudentes, vt ſi filius
apud hoſtes decederet, non ſolum auo viuen
te, ſed etiam eo mortuo, tunc nepos naſcens
non

non rumperet institutus vel exhæredatus? Iti Velleia. dem quare nō placuit, vt etiam filio viuente apud hostes, & auo in ciuitate; si nepos auo tantùm mortuo nasceretur non rumperet? etenim neq; hic casus ad Velleam pertinet; vt quæ viuo tantum auo nascentem nepotē excludit. Quid ergò dicemus? haud sanè cōmodum videtur inhærere formulæ verbis; quæ tametsi mentē Galli perspicuè possent ad huiusmodi casus porrigere: non tamen vsquè adeò tutum esset hanc subire disputationem. Ergò melius erit in hac testamētorum vtilitate (cui præsertim lex Vellea semper incubuit, multos auferendo casus, quibus testamenta possent euerti) melius inquam, & comodius erit ità interpretari Galli consiliū; Vt quicunquè nasciturum sibi mortuo nepotem instituat vel exhæredet; sibi satis prospexisse videatur vtiliter, quocunquè casu contingat nepotem ipsum sibi mortuo suum hæredē nascendo fieri, & rumpere posse præteritum; atquè etiam vt sibi abundè cauerit si generaliter dixerit *quicquid mihi liberorum natū erit post mortem hæres, aut exhæres esto*. aut etiam generalius notauerit *quicunq; natus fuerit post mortem;*

Melius ergo.

Vt instituas.

si suus nascetur, hæres esto. Vis. n. horũ verborũ plenissimam continet cautionem, siuè nepos siuè pronepos, aut deinceps mortuo sibi, in ciuitate quomodocunquè nascatur. Atqui si filium habeas, & ex eo nepotẽ nasciturum timeas, atquè ob id instituas illum aut exhæredes, mox nurus prægnãs ab hostibus capiat, ibiquè pariat viuo te, maritoquè eius in ciuitate; deniq; vobis mortuis redeat nepos apud hostes editus; ambigi solet an hic casus à Vellea pendeat, an ad antiquus ius Ciuile pertineat; quo licuit etiam antè Gallum scribere suos in ventre; ne quando rumperent si testatore mortuo nascerentur, sicq; dubitabitur an hic nepos reuersus excludatur à rumpẽdo per Ius antiquum, an verò per legẽ Velleam?

§ Sicius qui filium.

Quod quærendum.

Quod genus quæstionis tunc proponetur aptius, si filio iam in ciuitate mortuo, ponatur scriptus nepos, aut certe pronepos apud hostes; scilicet filio atq; nepote prius in ciuitate defunctis vel emancipatis: nam tunc si veritatẽ sequamur, videbitur casus legis Velleę; quia natus est nepos testatore viuente; si postliminium spectemus videbitur, casus antiqui iuris, quia demum testatore mortuo redit

dit, & quasi nascitur. Contrà verò si filio iam viuēte supponatur institutus, vel exhæredatus; quærendum potius videbitur, an ad Gallum pertineat, vel ad Velleam, cum reuersus patre & auo mortuis non rumpet? vt si veritatem sequamur ad Velleam, si postliminium spectemus ad Gallum sit magis exclusio referenda. Cęterùm quoniam illud constat hūc reuersum non rumpere, parum refert quo iure excludatur; Ciuili nē; an Velleæ legis, aut Aquiliana prudentia. Et hactenus quidem receptę sunt plures interpretationes Aquilianæ formulæ; vt ita casus ferè omnes videantur comprehęnsi, quibus non dum natus testamenti tempore, prohibeatur à rumpēdo si nascatur post mortem testantis; præsertim verò si ità scripserit, *Quicquid liberorum nascetur post mortem*: aut *Quicunque suus mihi mortuo nascetur, esto*, Verùm enimuero ijs ipsis conceptionibus verborum adhibitis, nō ab redubitauerit fortè quisquam nunquid ipsa compleatur cautio in personam nepotis postumi primum nascētis; ità vt deinceps alijs posteà nasciturris non officiat; tametsi sui hęredes mortuo testatore nascantur: an verò perseue

Sed cū.

S Forsitan.

ret

ret vlterius ad omnes excludendos qui ſui hæredes mortuo teſtatore naſcantur? vt ecce ſi quis naſciturũ ex filio nepotẽ ſcripſerit, ſecũdùm ea quæ diximus, mox naſcatur nepos patre ſimul & auo viuentibus; qui deinceps vxorem ducat, ex eaq́; concipiat teſtatori pronepotem; ac poſteà primus omnium moriatur, deindè poſt ipſum pater eius, hoc eſt teſtatoris filius decedat, nouiſſimè fatũ impleat teſtator, eoq́; mortuo naſcatur in ſuitate pronepos: nunquid iſte non videbitur teſtamẽto comprehenſus, quaſi teſtator ſolùm nepotem timuerit dũ teſtabatur, in quo mox cautela defecit? an inquam eadem generalis inſtitutio vel exhęredatio, ad hunc pronepotem extendetur vtiliter, quæ in perſonam nepotis non conſumauit effectum, ſed euanuit, & nullius eſt facta momenti? Et quidem formidoloſus quiſq; teſtator verebitur, ne fortè in hunc modum adferatur ineuitabilis quædam ſuo teſtamẽto plaga per eos, qui ſibi mortuo naſcantur; quorum ne patres quidem erant concepti dum is teſtabatur. Verùm minimè hoc expaueſcendum exiſtimo, quoniã illud conſtat pronepotem illum naſci ſuum; & te-

ſtatore

ſtatore mortuo naſci; qui duo erant obices, quibus ex Galli conſilio proſpicitur. Quamobrem admittetur hic pronepos in preſenti diſputatione, tanquam à teſtatore pręcogitatus vtiliter, ne rumpat, non quidem quaſi patris ſui locum & iura ſubeat; qui verè nõ fuit formula comprehenſus: ſed quaſi à proauo adoptatus fuerit, tanquàm ex filio ſuo ſibi natus; cum præſertim ex nepote ſit natus, qui iã ſupponitur mortuus, relicto patre ſuo, hoc eſt teſtatoris filio viuente. Porrò autem quocunq; modo placuerit teſtatori non dum natos excludere, ſecundum omnes ſpecies ſupra relatas, in eum. ſ. caſum, quo ſui naſcãtur poſt mortem; illud obſeruatione digniſſimũ eſt, quòd filius ſolus, & in poteſtate dũtaxat, debet hæres inſtitui omninò, non autem exhęredari. Cùm enim ſcopus teſtatoris ille ſit, nõ vt filiũ, ſed vt naſcituros ex eo ſibi ſuos impediat, ne rumpant; neceſſe eſt vt omnimodo filium aliqua ſaltem ex parte ſcribat hæredem: ſi.n. ommittat, iure ciuili nihil valebit elogium: ſi exhæredem faciat, & ſit ipſi ſuperſtes, adhuc teſtabitur inutiliter, cũ reuerà huiuſmodi exhęredatio ſit collata poſt mortem

Ergò & h. [margin]

§ In omnib. [margin]

BB ipſius

ipsius filij, quæ res est omni iure vetita; ac proindè ceu inutilis exheredatio instar præteritionis erit, & testamentum valere nõ patietur. Quod not. Hæc verò obseruatio rectè ad filium in potestate tantùm dirigitur; quia si emancipatus vel aliàs sui iuris esset, frustra timeretur ciuili iure: sed de solo nepote cogitare oporteret, ex præscripto iuris antiqui, non ex Galli consilio. Rursus si esset apud hostes, non esset omnino præcisa necessitate scribendus; sed posset testamentum valere quandiu non reuertatur: idcircò & præteriri licenter poterit, & exhæredari licentius. Est ergo filij nati tunc tantùm institutio necessaria, cum ipse iura suorum habet, & cupit testator nepotem aut deinceps ex eo nascituros excludere; cum autem est de ipso tantum filio solicitus, tantumdem exhæredatio, quantũ institutio præstabit. [illegible] Itidem & illud rectè diximus hoc totũ. C in solo filio obseruari debere; quoniam filia, nepos, pronepos, ac deinceps nati, & iura suorũ habentes liberi; quorum liberos posteà nascituros scribemus, ne rumpant, poterunt impunè à nobis omitti: quia nunquam hactenus fuit eorum institutio, vel exhæreda

tio

tio necessaria pro testamenti solẽnitate: quippè cum ipsi hoc tantum meruerint prçteritionis remedium; vt scriptis adcrescant hæredibus in portionem dimidiam, aut virilẽ; vt initiò diximus. Et hactenus de postumis non dũ suis instituendis vel exhçredandis, ne rum pant, cum sui mortuo testatore nascentur. quæ res à Gallo primũ animaduersa, passim posteà recepta fuit & latius & apertius in foro Nunc videamus quomodo deinceps eadẽ excludendi licentia fuerit ad alios casus porrecta; qui adhuc post Gallum, aut prçcaueri non poterant, aut certè frustrà prçcauebantur. Et sanè Vellea post Gallum lata est Populo lex, quæ plenius consuluit testatoribus vt suorum hçredum periculum auerterent instituendo aut nominatim exhçredando. Nãq; Gallus id tantùm ostenderat quomodo nepotes postumi, nõ dum sui, possent vtiliter euitari, si mortuo testatore nascerentur in suitate, quomodo autem, vel isti vel qui iam sui erant euitarẽtur si viuo adhuc testatore prodirent in lucem: item quomodo possent nepotes aut pronepotes, ac deinceps iam nati (quos prçcederent genitores) vtiliter

§ Nunc de lege.

ter euitari, si fortè viuo adhuc testatore succedendo venirent in iura suorum; neq; Gallus, nec alius quisquam hucusq; docuerat. Et tñ illud erat vulgò notum, quòd sicut in vtrumq; casum testamenta periclitabantur; itá neuter poterat vtiliter præcaueri. Nam siuè postumus iam suus, siuè qui mox suus testatore viuẽte nasceretur, minimè poterat institui, vel exhæredari, ne rumperet: quoniam id tunc tantùm licuit cum mortuo nasceretur, nempè suus iure antiquo, nõ dum autem suus ex Galli consilio dudum relato; vndè quicunq; viuo testatore nascebatur suus, etiam institutus, aut exhęredatus rumpere nascẽdo poterat. Itidem nepos ex filio viuente natus, licet hæres scribi posset, aut exhæres; non tamen rumpere vetabatur si suus posteà successione fiebat: tùm quòd eo casu mutabatur eius instituendi, vel exhæredãdi causa, cuius fuerat personæ condito mutata: tùm quòd crediderũt veteres auum adhuc viuentem iterum testaturũ esse; vt sibi præsentius consuleret; ac proindè non licuit ei pręmaturas illas subire solicitudines; quamuis maximè futurum hoc periculum præuideret. Quò circà Velleus animad-

maduertens non facilè posse quemquam secundò testari; licet id maximè vellet, cum testandi negocium à solemnitatibus penderet exactissimis: rogauit legem æquitatis, & iustitiæ plenissimam, cuius vno, atq; altero capitibus vtriq; incommodo oportunè fuit occursum. Primũ quippe caput præstitit, vt quemadmodum ex iure antiquo, aut per Gallũ nõ rumpebant, qui mortuo testatore nascebantur, si scripti fuissent: ita non rumperent qui eo adhuc viuente venirent in lucem, si hæredes, aut certè exhæredes scripti in testamento inuenirentur; licet prius ne cogitari quidem potuerit in hunc casum, de huiusmodi cautione. Hoc autem primo capite non modò occursum est filio postumo, aut nepoti, vel deinceps postumis, qui sui essent in ventre, in eũ s. casum quo viuò testatore nascerentur: sed etiam nepoti, vel deinceps postumis, qui non dum sui erant, dum fieret testamentũ, in eundem. s. cãsum, quo sui viuo testatore nascerẽtur. De quibus tametsi Gallus etiam senserat ab eo tamen inductum fuerat; vt testatore mortuò nãscentes non rumperent instituti, vel exhęrédati: non autem si eo viuo nasci

Et videtur primum.

cõtingeret. Per Velleam igitur hoc primo capite permissum est vt ijdem in hunc quoq; casum instituantur vel exhęredentur, ne.s. viuo etiam testatore nascentes rumpant. Proin-
Et rogo
§. dè si filium habeas, & nepotẽ ex eo non dum natum scripseris, mox filius decedat, & deindè viuo te nascatur nepos; quis dixerit hunc nepotem ex Galli consilio vetitum, quo tantùm mortuo testatore nascens vetitus erat? Ex Vellea igitur lege dicam huic periculo occursum fuisse; cuius quidem prior pars quamuis generatim occurreret postumis viuo testatore nascentibus in suitate: dicendum tamen est quòd verbis ipsis continebatur quilibet casus quo sui viuo nascerentur; siuè ipsi dum scribebantur, sui essent in ventre, tàm filij quàm nepotes, & deinceps; siuè mox ex casu suitatem nanciscerentur, & simili modo viuente adhuc testatore nascerentur in ipsa.
Quid enim. Quid.n. oportuit respicere tempus testamenti faciendi, vt postumi cum suitate considerẽtur, si satis fuit obseruare tempus quo nascerentur in suitate? præsertim quia lex ipsa videt r hũc habuisse scopũ, vt occurreret non suis simpliciter postumis; sed ijs qui sui essent

cum

cum nascerentur. Hæc.n. fuerunt ferè verba eius in primo capite: *Qui testamentum faciet omnis virilis sexus, is facultatem habeat instituendi, vel exhæredandi eum qui suus hæres, ei futurus erit cum nascetur, etiam si se viuo nascatur.* quibus verbis liquidò cōstat postumis occursum fuisse per legem; etiam si viuo parente eodemq; testatore nascantur. Secundo autem capite non adtulit Vellea remedium contrà postumos, quibus iam satis occursum erat in quemcunq; casum, quo sui nascerentur: sed natos liberos tantùm studuit à rumpendo vetare; nonquidem dum sui sint testamēti tempore (quippè quòd tunc si filius sit, vetatur ipso iure ciuili Prudentum: si nepos aut deinceps, potest & potuit omitti semper impunè cum habeat iuris adcrescendi remedium) sed dum in aliorum locum succedendo, suitatis iura consequentur. Quo casu antè Velleam non potuerant vllo iure vetari, quamuis instituti vel exhæredati fuissent, siquidem in illum casum instituebantur vel exhęredabantur incassum pro testamenti cautela. Hæc igitur fuit secundi capitis sententia, vt nati succedentes, in iura suorum post testamen-

§ Secū ti parte.

tum adhuc testatore viuente; rumpere non valeant, si scripti reperiantur, licet prius impediri propterea non potuissent. Eius verò sententiæ interpretatio clarescet exemplis: si enim filiũ & ex eo nepotem habeas iam natum, & filius te viuo, post testamentum decedat; nepos in locum filij succedens, nõ rumpet, si scriptus erit. Rursus si filiũ & nepotem ac pronepotem habeas natos, filius, & nepos te adhuc viuente decedant; scriptus pronepos veniens in iura suorum, non poterit euertere testamentum. Et verba sanè legis eas habuere vires, vt nihil adijciendũ fuerit eorum, quę nos ex bono & ęquo suppleuimus in Aquilia na sententia. Etenim cũ Gallus expressim de nepote notaret, fuit addendum etiam de pronepote: itidem cũ is de morte filij loqueretur; addidimus etiã casus quibus aliter quã per mortem à suitate remoueretur. Hic verò huiusmodi additiones minimè sunt necessariæ, quoniam optimè continentur in verbis ipsis, quæ ità concipiuntur, *Si quis ex suis hæredibus, suus hæres esse desierit*. Immò verò & illud hic quã in Gallo plenius; quòd siuè prior moriatur nepos, & deindè filius, siuè contrà prior

Et benè verba.

Nec solum.

prior filius decesserit, adhuc rectissimè pronepos excludet, qui fiat viuo testatore suus: cum tamen in Galli consilio debeat omninò prior decedere nepos, quippè qui tunc nec scriptus erat, nec scribi etiam poterat ex formula; quæ pronepotem nasciturum tentaret excludere. Hic verò tãti sunt ponderis verba legis; vt quilibet omninò in suorum iura succedens, suo quoquè tempore gradatim se reperiat exclusum. Sicquè pronepos excludetur non solum, si nepos (hoc est pater eius) decedat suo adhuc genitore viuente, quo casu pronepos demum auo suo idest filio testatoris defuncto, iura suorum primus acquireret: sed etiam si idem nepos (hoc est pronepotis pater) superuixerit genitori (hoc est filio testatoris, & pronepotis auo) ac deindè eodem testatore viuente decesserit: quo casu licet in suorum iura successerit primùm nepos, rumpere tamen non potuit tanquàm à lege vetitus. Quamobrem integrum adhuc mansit ius testamenti; nec à pronepote itidem subuertetur, qui demum testatore adhuc viuente suus euasit, & lege comprehensus est propter illa verba prægnãtia, *Si quis ex suis hæredib. &c.*

quibus

quibus sanè liberi omnes, gradatim in infini-
5 tum, suo quiq; tempore excluduntur, cum in
Vidē suorum iura successerint. Verumtamen quia
dum. scriptū est in lege, *Si quis ex suis hæredibus suus hæres esse desierit, liberi eius & cæteri in locum suorum sui hæredes succedūto.* videamus an ex hoc secundo capite, possit per interpretationem hic definiri casus? filium habes apud hostes, sicquè pendet ius suitatis: nepotem ex ipso natum in Ciuitate scribis hæredem, aut exhę redem: an sit rectè nepos exclusus, non modò si apud hostes te adhuc viuo filius obierit, (quod dubitationem non habet, cum verè viuo te suus esse desierit, & dederit nepoti locū) sed etiam si te iam defuncto, ibidē non dum reuersus decesserit? quòd habet dubitationē quia nihil est in lege notatum de tēpore, quo testator viuat; nihil tamen exprimit an desinat esse suus antè vel post testamentum. Ideòquè cum ex lege Cornelia mortuus hoc casu fingatur filius, hora qua captus fuit; promptum esset asserere, quòd etiam antè testamētum decessisse videatur: & sic quòd tunc suus fuerit nepos, cum testabaris, nec vnquàm in suitatis iura successerit: quòd si admittamus,

non

non pertinebit ad hunc nepotem Velleæ consilium. Cæterùm magis probandum est vt rectè sit nepos exclusus, nonquidem quasi mortuus fingatur filius præcisè post testamẽtum, sicquè tunc nepos in filij locum successerit: sed simpliciter quasi viuo patre suus esse desierit, & nepoti fecerit locum. Hoc verò audenter quidem adseuerabis; cum reuerà mortuus sit filius post mortem patris, & fingatur mortuus antè testamentum: sed tamen adseuerandum est; quoniam cũ nihil in lege sit expressum de tempore, factus est locus interpretationi comodiori; per quam omninò excludatur nepos: quod præsertim in proposito admittendum arbitror, quia verè filius nec redijt nec redire vnq̃ potest qui seruus hostium decessit. Porrò autem eueniet quãdoquè casus, quo rectè proficiat testamento adhibita cautio; tamen in obscuro sit, quo iure proficiat: ecce enim filium habes, ex quo nepotem non dum natum scribis; qui mox patre suo viuente nascitur; & sic consilium egreditur Galli; deinceps adhuc te viuente moritur filius, & suus fit tibi nepos natus: hic sanè ad primum Velleæ caput non pertinet, quia

§ Ille casus.

Non. ß.

ſuus tibi viuo non naſcitur, qui patre ſuo viuente naſcitur: nec ad ſecundum, quo non alius prohibetur rumpere; quàm qui teſtamēti tempore natus erat. Rurſus ad primum non ſpectat, quia illo permittitur, vt nō dum natos ſcribamus vtiliter, qui viuo teſtatore naſcantur ſui; hic autem nepos, natus eſt non ſuus. Nec itidem ad ſecundum quo nati nepotis inſtitutio, vel exhæredatio non permittitur, quæ ſcilicet nullo fuerat vnquàm iure prohibita: ſed tantùm id agitur vt ſcriptus ille nequeat rumpere, qui prius rumpere potuiſſet ceu præmaturè fraudatus. Sicquè nihil aliud hoc ſecundo capite agitur, quàm vt ratum ſit teſtamentum; licet qui teſtamenti tempore ſuus non erat; viuo adhuc teſtatore in ſuorum iura ſuccedat; dummodo inſtitutus reperiatur, aut exhæredatus: cuiuſmodi nō videtur eſſe nepos propoſitus; quippè qui non potuit ſcribi, ceu non dum natus tempore teſtamenti. Ideoquè cum ſecundo capite legis non permitteretur ſucceſſurus inſtitui, ſed vetaretur rumpere: hic autem nepos viuente auo naſciturus in ea cōditione eſſet, vt permitti debuerit; quippè qui nullo iure

Deniq.

ceu

ceu non dum natus permittebatur; videtur præſpicuè conſtare, quod ad ſecundum hoc caput referri non poſſit. Equidem crederem admittendum, vt nepotis huius inſtitutio, vel exhæredatio vtilis cenſeatur poſt Gallum, & Velleam; quamuis nullo iure vetuſtiori fieri potuiſſet in iſtum caſum. Attamen id ipſum apertius Iuliano placet; qui in propoſito facto, vtrũquè Velleæ caput miſcendum exiſtimat: vt quamuis non contineatur expreſſim alterutro; vtroque tamen iuncto videatur perſpicuè definiri, quod non poſsit teſtamentum euerti. Si quidem illud habet à primo capite, quod viuo teſtatore poſt teſtamentum naſcitur, & poteſt inſtitui non dum natus; à ſecundo habet quod iã natus viuo adhuc teſtatore ſuccedit in locum ſui, & rũpere prohibetur, & hoc iampridem obtinuit. Pond.

At verò cum recepta ſit Iuliani ſentẽtia, quod videlicet nepos iſte, quamuis teſtamẽti tempore nondum natus, poſsit mox in iura ſuorum, natus ſuccedere, & rumpere prohiberi: non ineptè quæremus vtrùm ipſe ſcriptus hæres in caſum iſtũ, quo ſuus erit (ſi fortè emancipetur ab auo poſt teſtamẽtum, ſiuè viuo, ſi- § Quærem.

uè

uè mortuo patre suo) compelli possit ad adeũdum, quando ad eum deuoluetur hæreditas? verum inquam censeri debeat hęres ipso iure etiam inuitus, an verè dicemus, quod habeat repudiandi vel abstinendi licentiã; & ceu non suus, spontè possit adire? Quod certè magis probandum est; quis enim diceret, quòd per emancipationem suus hæres fiat, qui per eam suus hæres esse desinit? Institutus ergo nepos nondum natus, qui viuo patre nascatur; ac mox ab auo (siuè viuo adhuc, siuè iam mortuo patre) emancipetur; erit auo demũ mortuo hæres voluntarius nõ necessarius, & euertere testamentum vt suus non poterit: poterit tamen irritum facere non adeundo, & ab intestato succedentibus locum cedere.

Quod magis.

FINIS.

